

Kronikk av: Martha Ebbesvik (NORSØK), Steffen Adler (NIBIO), Håvard Steinshamn (NIBIO) og Sissel Hansen (NORSØK).

Økologisk mjølk: Er det mulig uten kraftfôr?

Både kjøtt og mjølk fra dyr som ikke har spist kraftfôr er populært og omsettes i stadig større omfang i Europa og i USA. Mjølk fra kyr som ikke har fått kraftfôr er også mulig i Norge. Skal slik mjølk bli et satsingsområde i Norge avhenger det av at både forbruker og stat er villig til å betale for det.

Økning i mjølkemengden per ku fra 2007 og frem til i dag skyldes økt bruk av kraftfôr. Dette er et etisk dilemma da mye av råvarene som brukes i kraftfôr består av korn og proteinrike vekster som heller burde brukes som mat til mennesker. Det unike med kua og andre drøvtyggere er at de effektivt bryter ned plantefiber som vi mennesker ikke er stand til å fordøye, og de kan utnytte fiberrikt fôr som gras, høy og surfôr (også kalt grovfôr) til å skaffe seg energi og produsere verdifull mat. Bør vi fortsette med å øke bruken av kraftfôr til mjølkekyrne, eller bør kyrne nøye seg med fiberrikt fôr som vi mennesker ikke kan fordøye?

Et forsøk ved Norges Landbrukshøgskole (1999 – 2002) har vist at det er mulig å føre mjølkekyr uten å bruke kraftfôr. Kyrne var friske, men mjølkemengden sank med 30 % sammenlignet med kyr som fikk kraftfôr.

Vil føre til mindre mjølk

Rørosmeieriet ønsker å finne ut om det er mulig å selge økologisk mjølk fra kyr som bare har fått gras, høy og surfôr. Med bakgrunn i dette har NIBIO sammen med NORSØK, TINE og Norsk Landbruksrådgiving Innlandet gjennomført et prosjekt for å se på hvilke konsekvenser slik drift kan ha for økologiske bønder i Rørosdistriktet. For å finne ut av dette, gjorde vi en del beregninger og undersøkelser på fire økologiske gårder.

Resultatene av prosjektet viste at føring uten kraftfôr ville ført til mindre mjølk enn før på alle fire gårdene. To av gårdene måtte også levere mindre kjøtt. Det økonomiske resultatet ble dårligere i forhold til dagens drift på tre av gårdene.

Må få mer betalt per liter

Hvis bøndene skal gå over til å produsere mjølk uten å bruke kraftfôr til mjølkekyrne, og ha samme økonomiske resultat som ved dagens drift, må bøndene få mer betalt per liter mjølk enn de gjør i dag.

Dette fører til at vi forbrukere også må være villig til å betale mer for slik mjølk. Hvis meieriet og forbrukerne er villig til å betale en viss merpris for «grasmjølk» eller «grovførmjølk», kan mjølk fra kyr som er føra med lite eller ikke noe kraftfôr være mulig for enkelte bønder som har tilgang til rikelig arealer med gras og beite.

Ved beiting blir det en større andel helsemessig gunstige fettsyrer i mjølka. Føring uten kraftfôr virker i samme retning, men da kan innholdet av fett og protein i mjølka gå ned. Derfor er det viktig at grovføret er av meget god kvalitet og har høyt nok innhold av energi og protein når kua får lite eller ikke noe kraftfôr.

Kan stimuleres gjennom landbrukspolitikken

Å få bønder til å gå over til å bruke lite eller og kutte ut bruken av kraftfôr til mjølkekyrne, kan stimuleres gjennom landbrukspolitikken. Det kan for eksempel innføres et ekstra tilskudd til gårder som leverer mjølk fra kyr som har fått lite eller ikke noe kraftfôr. Tilskuddet kunnet fått navnet

«grasfôr-tilskudd». Et slikt tilskudd ville stimulert til at mer mjølk ble produsert uten kraftfôr. Drøvtyggerens unike evne til å fordøye gras hadde blitt utnyttet bedre, og mjølka hadde fått gunstig helsemessig fettsyresammensetning.

Et «grasfôr-tilskudd» hadde også hindret landbruksarealer å gå ut av drift, gitt plass til flere bønder og det hadde vært en støtte til at mer av korn og proteinrike vekster gikk til menneskemat istedenfor til mjølkekyr.